

RICHTINGENSTRIJD IN HET ROTTERDAMSE AKTIECENTRUM

Jelle Mars

'De PPR en Rotterdam zijn nooit een bloeiende combinatie geweest,' stelde bestuurslid van het Rotterdamse aktiecentrum Jaap van der Hoest in 1981 vast.¹ Rotterdam was volgens hem geen 'aktiestad', maar 'een stad van bestuurders en regelaars', waar je constant struikelde over de 'nijvere sociaaldemocraten' die daar al decennialang de dienst uitmaakten. In de stad heerste een mentaliteit van 'niet lullen maar poetsen'. Voor de PPR leek daarom weinig plaats. Vanaf 1970 deed zij mee aan de verkiezingen voor de Rotterdamse gemeenteraad, maar kon doorgaans niet rekenen op veel meer dan 1 procent van de stemmen.² In het aktiecentrum leidde dit tot conflicten over de politieke koers en de identiteit van de PPR, die tekenend waren voor de grote uitdagingen waar linkse bewegingen tijdens de jaren zeventig en tachtig mee te maken kregen.

De ledenvergaderingen in Rotterdam liepen geregeld uit op ruzies en scheldpartijen.³ Naast de vele persoonlijke conflicten werd er hevig gediscussieerd over de vraag in hoeverre de PPR moest samenwerken met andere partijen en of ze daarmee haar eigen identiteit zou verloochenen. Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1974 was de PPR met de PvdA tot een gemeenschappelijk kernpuntenprogramma gekomen, maar sociaaldemocraten haalden een absolute meerderheid en trokken zich eenmaal in het college niets meer aan van de gemaakte afspraken.⁴ Drie jaar later stapte de hele partijtop van de Rotterdamse PPR over naar de PvdA, omdat men geen verschil meer zag tussen beide partijen en vond dat de PPR net zo goed opgeheven kon worden.⁵

Sinds haar oprichting had de PPR moeite om in de grote steden kiezers aan zich te binden, en in Rotterdam kwam dit probleem het sterkst tot uiting.⁶ Veelgehoorde verklaringen hiervoor waren dat de PPR zich in de Maasstad niet wist te onderscheiden van andere partijen, en dat het hier te moeilijk was voor actievoerders om bewegingen van de grond te krijgen.⁷ Het bestuur van PPR Zuid-Holland stelde in 1977 dat er vanuit de Rotterdamse leden veel te weinig actieprikkels kwamen.⁸ Samenwerking met andere lokale actiegroepen bood geen uitkomst, want deze bleken veelal gelieerd te zijn aan de PvdA.⁹ De PPR kon hierdoor in Rotterdam geen goed antwoord bieden op de oplopende werkloosheid, de verpaupering en het heersende gevoel van verval. Landelijk had de PPR in 1970 al de hoop opgegeven om de 'armen' te mobiliseren nadat deze strategie had geleid tot een verkiezingsnederlaag.¹⁰ Niet havenarbeiders, maar intellectuelen uit de middenklasse waren de doelgroep van de partij geworden.¹¹ Volgens een Rotterdams lid was het probleem dan ook dat het lokale ledenbestand vooral bestond uit mensen die het 'best gerooid' hadden: 'gezin, inkomen, leuke studietijd, huiskamerfilosofen'.¹²

Tijdens de jaren tachtig leek de Rotterdamse PPR een poging te doen om zich de lokale arbeidersmentaliteit eigen te maken. Vakbondsbestuurder Dilia van der Heem werd in 1981 de voorzitter van het aktiecentrum, en leverde serieuze kritiek op de partij. Zo uitte ze in 1982 openlijk haar onvrede over het feit dat er op de verkiezingslijst voor de Tweede Kamer nauwelijks 'deskundigen' stonden, en buiten haarzelf niemand met een 'echte baan'.¹³ Hiermee ging ze in tegen de ideologische koers van de PPR, die gestoeld was op het idee dat er geen onderscheid meer gemaakt moest worden tussen officiële arbeid en andere nuttige activiteiten, en dat er daarom een basisinkomen moest komen.¹⁴ Van der Heem constateerde echter dat de partij niet meer herkenbaar was voor vakbondsleden, omdat die vonden dat het te veel een 'milieupartij' geworden was.¹⁵ Hier moest volgens haar verandering in komen.

Het Rotterdamse aktiecentrum werd gedurende zijn geschiedenis gekenmerkt door een richtingenstrijd. Het onvermogen om een beweging op te bouwen en kiezers te mobiliseren leidde tot frustratie en verdeeldheid. Onder leiding van Dilia van der Heem leken de Rotterdammers de oplossing gevonden te hebben: breken met de landelijke lijn, en de vakbondsmentaliteit weer tot leven brengen. Ook ging de PPR in Rotterdam in 1982 en 1986 lijstverbindingen aan met de PSP, waarmee electorale winst geboekt werd.¹⁶ Deze strategie heeft zich echter nooit kunnen bewijzen, omdat niet veel later de fusie tot GroenLinks in gang werd gezet.